

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ПОЛОЖЕННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ

Мартинова О.В.

Харківський національний університет імені Семена Кузнеця

Уточнено визначення оцінки та проаналізовано принципи моделювання оцінки діяльності підприємства. Узагальнено принципи оцінки, засновані на ЗСП, а також її переваги та недоліки. Сформульовано основні положення моделювання оцінки діяльності підприємства з використанням ЗСП. Розглянуто аналітичні можливості ЗСП, як інструменту оцінки та управління діяльністю підприємства. Розроблена схема оцінки діяльності підприємства та перелік моделей оцінки на основі ЗСП.

Ключові слова: моделювання, оцінка, діяльність підприємства, збалансована система показників, економіко-математичні методи, переваги та недоліки.

Постановка проблеми. В сучасних складних та мінливих економічних умовах підприємства потребують нових методів управління. Необхідність вдосконалення системи оцінки діяльності підприємства, спричинена підвищенням динамічності зовнішніх чинників й посиленням їх впливу на внутрішнє середовище підприємства. Моделювання оцінки діяльності підприємства – це така технологія оцінки, яка здатна збалансовано, комплексно та адекватно відобразити траєкторію руху досягнення цілей своїх стратегій функціонування та розвитку, достовірно діагностувати зрушення та зміни, що відбуваються на підприємстві. А використання збалансованої системи для оцінки, яка містить важелі управління діяльністю підприємством, дає можливість отримати якісно змодельовану та адекватну оцінку для прийняття дієвих управлінських рішень на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні та практичні аспекти моделювання оцінки діяльності підприємства на основі впровадження системи збалансованих показників в діяльність підприємства були досліджені та поглиблені багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими, такими як: Каплан Роберт С. [1], Нортон Дейвід П., Марк Греєм Браун, Нили Енди, Ольве Нильс-Горан, М.О. Кизим [2; 3], А.А. Пилипенко, П.В. Круш, Л.М. Малярець [4; 5], В.М. Гриньова, М.С. Дороніна, Б.Г. Міркін, А.Н. Тищенко та інші.

Виділення не вирішені раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукових праць і практика оцінки діяльності підприємства свідчать про недостатній рівень її аналітичного та математичного забезпечення, а також необхідність більш детального розгляду питань, пов'язаних з її моделюванням.

Мета статті. Узагальнення принципів оцінки діяльності підприємства на основі ЗСП, визначення аналітичних можливостей та математичного забезпечення збалансованої системи показників. Удосконалення відомих підходів до моделювання оцінки діяльності підприємства з використанням ЗСП та розробка схеми логіки оцінки діяльності підприємства.

Викладення основного матеріалу. Не зважаючи на те, що оцінка як функція управління визначена давно, але на разі поняття оцінки залишається неоднозначним у тлумаченні

вченими і практиками. Під оцінкою в економіці слід розуміти процес визначення та аналізу кількісних і якісних характеристик об'єктів в економіці, який необхідно здійснювати у вирішенні оперативних, тактичних, стратегічних завдань, на основі яких здійснюється ухвалення рішень в управлінні функціонуванням та розвитком даного об'єкта.

Моделювання оцінки діяльності підприємства дає можливість удосконалити інформаційне забезпечення управління діяльністю підприємства. А на основі результатів моделювання оцінки діяльності підприємства можна здійснювати стратегічний аналіз.

Моделювання як процес пізнання об'єктів передбачає реалізацію послідовності етапів, у процесі здійснення яких необхідно дотримуватись відомих методологічних принципів, а саме адекватності, динамізму, заміщення й евристичності. Для використання цих принципів у моделюванні оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників слід конкретизувати їхній зміст саме для цього процесу (таблиця 1).

Сьогодні неможливо говорити про комплексність оцінки без розгляду збалансованої системи показників, яка дає можливість комплексно та системно оцінити підприємство в розрізі основних сфер його діяльності, взаємозалежність та збалансованість показників, які оцінюють визначальні фактори не тільки поточного, але й майбутнього розвитку підприємства.

Впровадження ЗСП, як інструменту управління, здатне системно активізувати функції управління, які націлені на вирішення існуючих проблем кожного окремого підприємства. Основним призначенням збалансованої системи показників є забезпечення функцій збору, систематизації й аналізу інформації, що є необхідним для ухвалення управлінських рішень. Збалансована система показників, крім фінансових, включає показники ключових сфер діяльності підприємства. Це вигідно виокремлює ЗСП для обґрунтування оцінки діяльності підприємства. Необхідно відзначити, що система оцінки, заснована на ЗСП, відповідає узагальненим принципам оцінки, відображеним на рис. 1.

Збалансованість вважається основною характеристикою ЗСП, яка полягає у досягненні узгодженості між основними складовими: фінансова,

Таблиця 1

Уточнення методологічних принципів моделювання оцінки діяльності підприємства

Принцип	Зміст методологічного принципу моделювання оцінки
Принцип адекватності	Передбачає необхідність об'єктивної відповідності моделі оригіналу для виконання умови об'єктивної істинності знання, модель оцінки діяльності підприємства має адекватно відображати всі види діяльності підприємства, які найчастіше розглядаються як підсистеми системи діяльності підприємства.
Принцип динамізму	Вказує на мінливість усіх основних елементів процесу моделювання, тобто у процесі зміни цілей дослідження, зміни змістовної сутності об'єкта, зміни якісних рівнів величини ознаки необхідно коригувати модель. Модель слід налаштувати на нові умови і завдання. На практиці цей принцип реалізується завдяки моніторингу стійкості та мінливості змістовної сутності об'єкта, що моделюється. Економіко-математична модель є умовним, наближеним образом об'єкта, вираженого за допомогою математичної символіки та співвідношень, які описують характеристики стану об'єкта, параметри його функціонування і розвитку. Таким чином, реальні об'єкти виражаються та описуються завдяки їхнім характеристикам, точніше ознакам, які вимірюються за допомогою величин і бувають елементарними та складними. Принцип динамізму передбачає відображення в моделі впливу змінної часу, що можна здійснити в явному або неявному вигляді. Практично всі види аналізу в економіці – і економічний, і фінансовий, і стратегічний – передбачають опис об'єктів за допомогою показників, значення яких спостерігаються в динаміці. Саме реалізація принципу динамізму в моделюванні дозволяє визначати причинно-наслідкові зв'язки та механізми, що важливо в моделюванні оцінки діяльності підприємства. Дотримання принципу динамізму дозволяє об'єктивно розробляти як дескриптивні моделі, так і прескриптивні.
Принцип заміщення	Виконує посередницьку функцію моделі в дослідженні. Те, що модель є не реальним об'єктом, а лише його відображенням важливо на практиці, оскільки завдяки моделям здійснюються експерименти, проводяться сценарії можливих шляхів поведінки реального об'єкта.
Принцип евристичності	Спрямовує на розширене відтворення знань, тобто на основі обчисленої моделі отримують нові знання про об'єкт, разом із тим відбувається отримання нового знання і вдосконалення самої структури моделі та методів моделювання. Щодо дотримання цього принципу, то в процесі та в результаті моделювання оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників можна виявити резерви ефективності всієї діяльності підприємства; усунути «вузькі» місця в різних видах діяльності; діагностувати негативні тенденції до зміни процесів та явищ на підприємстві, які призводять до кризових ситуацій; моніторити стан нормальної життєдіяльності.

клієнтська, внутрішніх бізнес-процесів, навчання та росту, а також узгодженості між короткостроковими показниками й довгостроковими цілями, інтересами окремих працівників, підприємства в цілому та його клієнтів, внутрішніми показниками і зовнішніми оцінками діяльності підприємства [2]. Отже, збалансованість у ЗСП має багатоплановий характер та виділяє її серед інших систем оцінки діяльності підприємства.

Основною метою застосування збалансованої системи показників є забезпечення кількісної та якісної узгодженості між різними показниками, що допомагають цілісно визначити успішність діяльності підприємства. Вона надає інструмент, засіб та метод управління діяльністю, який інформаційно, аналітично та методично забезпечує його.

Оцінка діяльності підприємства на основі ЗСП передбачає використання такого економіко-математичного інструментарію, як: теоретико-логічний аналіз; методи експертних оцінок; описова статистика; факторний аналіз; багатовимірний регресійний аналіз; кореляційний аналіз; метод канонічних кореляцій; побудова узагальнюючого показника; оптимізаційні методи; багатокритеріальні оптимізаційні методи; методи нечіткої логіки. Ці аналітичними методи забезпечують збалансовану систему показників такими результатами [7]:

- 1) скорочення багатовимірного простору ознак об'єктів;
- 2) статистична оцінка взаємозв'язку елементарних, нових виділених ознак і взаємозв'язку в системі складних ознак;
- 3) статистична оцінка значущості виділених пар складних ознак;

4) визначення значень виокремлених складних ознак у системі;

5) побудова ієрархічної системи складних і елементарних ознак, дозволяє отримати комплексну оцінку рівня діяльності підприємства за допомогою інтегрального показника на основі частинних показників;

6) врахування багатокритеріальності в оцінці діяльності;

7) розробка алгоритму обчислення оцінки діяльності підприємства.

Завдяки математичним методам та використанню якісної аналітичної інформації можлива розробка досконалого обчислювального алгоритму з використанням спеціальних програмних середовищ.

Використання різних економіко-математичних методів та спеціальних програмних середовищ робить оцінку діяльності підприємства всеохоплюючою та точною, що дає можливість для прийняття дієвих управлінських рішень.

Тільки після ґрунтовного співвіднесення плюсів і мінусів впровадження ЗСП можна приймати рішення про доречність його практичного застосування. Узагальнені переваги та певні недоліки [3] та обмеження концепції ЗСП відображено на рис. 2.

ЗСП пропонується розглядати як аналітичний інструмент і метод оцінки підприємством, який забезпечує його ефективними механізмами визначення та реалізації стратегії підприємства. Ця система дає можливість не тільки оцінити результати діяльності підприємства, а й розробити план подальшого розвитку підприємства та його поліпшення [4; 5; 6]. ЗСП забезпечує управління різними ключовими процесами, які представлені на рис. 3.

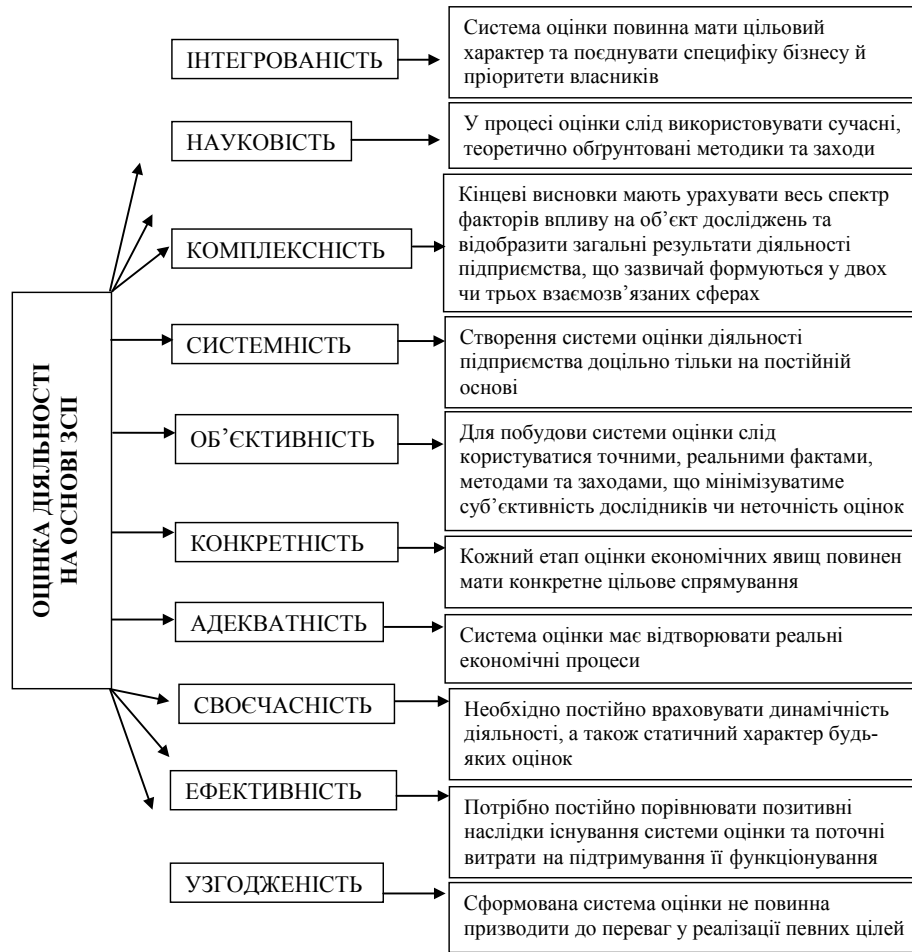

Рис. 1. Узагальнення принципів оцінки діяльності підприємства, заснованій на ЗСП

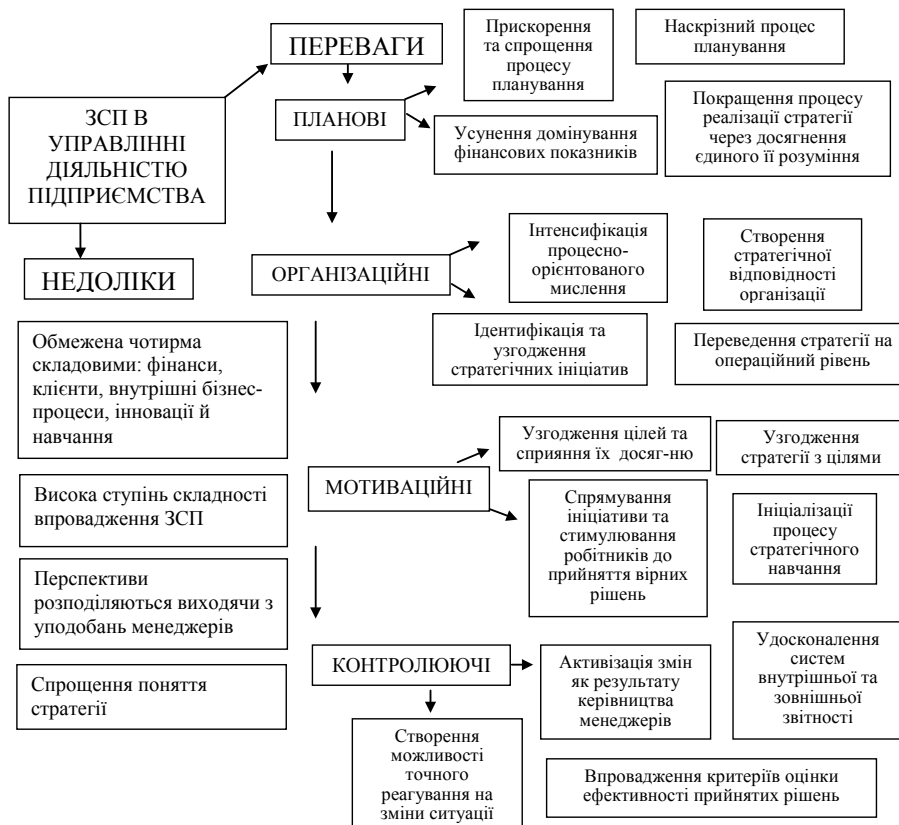

Рис. 2. Переваги та недоліки впровадження ЗСП на підприємстві

Рис. 3. Реалізація управлінських процесів завдяки впровадженню ЗСП

Уточнення змісту методологічних принципів у моделюванні оцінки діяльності підприємства (таблиця 1), а також аналіз процесу моделювання оцінки з використанням збалансованої системи показників та самої ЗСП (рис. 1, рис. 3) дозволило сформулювати відповідні методичні положення [6], зміст яких узагальнено в таблиці 2.

Запропоновані методичні положення дозволяють як реалізувати методологічні принципи в моделюванні оцінки діяльності на основі збалансованої системи показників, так і вдосконалити аналітичне забезпечення економічного аналізу діяльності підприємства в сучасних умовах. А відповідне інформаційне забезпечення, основою якого можуть бути складові та результати моделювання оцінки діяльності, допоможе в розробленні управлінського рішення щодо підвищення ефективності діяльності підприємства на основі її оцінки [8; 9].

Методичні положення є основою підходу до моделювання оцінки діяльності підприємства

на основі збалансованої системи показників, під яким розуміють сукупність методів, методик, способів та інструментів, що дозволяють оцінити стан і ступінь розвитку діяльності підприємства, виявити фактори підвищення її ефективності, сформулювати рішення щодо стратегічного управління в кожному виді діяльності на підприємстві.

Отже, організацію моделювання оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників доцільно здійснювати за відповідною логікою етапів, методів та моделей, які наведено на рис. 4.

Практичне використання запропонованих моделей та математичних методів оцінки діяльності на основі збалансованої системи показників дозволить вирішити проблему управління підвищенням ефективності діяльності підприємства, розроблення стратегій її розвитку, забезпечення інформаційно-аналітичної підтримки управлінських рішень [7].

Основні положення моделювання оцінки діяльності підприємства з використанням ЗСП

Назва положення	Зміст положення моделювання оцінки діяльності підприємства з використанням ЗСП
<p><i>Положення 1. Змістовна сутність, структурно- функціональна модель діяльності підприємства.</i></p>	<p>Для об'єктивної оцінки діяльності на основі збалансованої системи показників в загальному вигляді її слід подавати таким чином: $ДПП = \langle \Phi, B, M, K, П \rangle,$ де ДПП – діяльність промислового підприємства; Φ – фінансова діяльність; B – виробнича діяльність; M – маркетингова діяльність; K – кадрова діяльність; П – інноваційно-інвестиційна діяльність.</p>
<p><i>Положення 2. Категоріальний базис моделювання оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників.</i></p>	<p>Збалансована система показників у сучасних економічних умовах діяльності підприємств, по-перше, є системою показників, яка адекватно відображає діяльність підприємства, що обумовлює об'єктивність її оцінки, по-друге, є методом управління, який узгоджує інтереси підприємства та його працівників, по-третє, є інструментом стратегічного управління, в якому конкретизуються місія, бачення, стратегії, стратегічна карта, на основі яких здійснюються контролінг, моніторинг, діагностика, мотивація. Аналіз теоретичних основ збалансованої системи показників та її традиційного визначення дозволив розширити це визначення додатковою складовою впливу зовнішнього середовища та узгодити її з іншими традиційними складовими: фінансовою, клієнтською, внутрішніх бізнес-процесів, навчання та росту персоналу. У процесі здійснення оцінки в економіці слід враховувати основні методологічні підходи: системний, процесний, ресурсний, стратегічний, ситуаційний. Модель оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників є формалізованим поданням за допомогою математичної символіки та співвідношень і є математичним відображенням характеристик, явищ, процесів, які визначають діяльність на основі системи показників. Комплекс моделей оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників подається як сукупність моделей, які системно описують діяльність у статичній та динамічній й визначають її оптимальні величини.</p>
<p><i>Положення 3. Ієрархічна структура збалансованої системи показників для оцінки діяльності підприємства.</i></p>	<p>Комплексність, повномасштабність та адекватність оцінки діяльності промислового підприємства забезпечуються ієрархічною системою показників, яка містить частинні (фізичні величини і коефіцієнти) та інтегральні показники, що визначають елементарні та складні ознаки діяльності. Ієрархічна система показників завжди містить узагальнюючі або інтегральні показники. Найпростішими і найпоширенішими є методи агрегації числової інформації у вигляді суми, середньозваженого, дослідники також застосовують адитивну та мультиплікативну згортки частинних показників. Складнішими методами отримання інтегральних показників є застосування математичних методів, серед яких за своїми явними перевагами виокремлюються такі методи, як метод таксономічного показника розвитку та метод показника якості. У процесі формування набору частинних показників слід дотримуватись ряду вимог, а саме: 1) адекватності системи показників завданням дослідження; 2) врахування критеріїв діяльності підприємства, перш за все ефективності; 3) чіткості й однозначності в обчисленні кожного показника; 4) наявності їх відображення в бухгалтерській, фінансовій, управлінській звітності; 5) існування нормативних значень та інших визнаних реперних рівнів значень кожного показника; 6) узгодженості показників за впливом та взаємозв'язками; 7) адаптивності, тобто гнучкого пристосування та налаштування на зміни в зовнішньому середовищі й у внутрішніх умовах своєї власної діяльності</p>
<p><i>Положення 4. Ознаковий простір, індикатори та критерії в моделюванні оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників.</i></p>	<p>Побудована модель тільки тоді має високу статистичну якість, якщо вона формувалась у якісному ознаковому просторі. Моделювання оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників здійснюється в її ознаковому просторі, який складається з елементарних, складних і латентних ознак діяльності, що отримують за допомогою математичних методів і моделей. Елементарна ознака діяльності підприємства – це її характерна властивість, яка структурно визначається не більш ніж двома ознаками, що елементарно не визначаються іншими. Складна ознака діяльності підприємства структурно визначається елементарними або іншими складними ознаками, тобто є багатовимірною й зазнає сукупного впливу інших ознак. Елементарні ознаки вимірюються в метричних і неметричних шкалах.</p>
<p><i>Положення 5. Багатокритеріальність в оцінці діяльності підприємства.</i></p>	<p>Об'єктивність оцінки діяльності промислового підприємства обумовлюється врахуванням декількох її критеріїв. Відомо, що частинні критерії можуть суперечити один одному, інші діють в одному напрямі, решта – індиферентні. Багатокритеріальні оптимізаційні задачі можуть бути як лінійні, так і нелінійні. Необхідність розв'язання цього типу задач в економіці обумовлюється існуванням декількох цілей, які не можуть бути відображені одним критерієм, і потрібно знайти таку точку області допустимих рішень, яка мінімізує або максимізує всі такі критерії. Якщо мова йде не про різні критерії однієї системи, а про співставлення однорідних критеріїв різних її підсистем, то такі задачі є задачами векторної оптимізації. Процес розв'язування багатокритеріальних оптимізаційних задач неминуче пов'язаний з експертними оцінками як самих критеріїв, так і взаємовідношень між ними.</p>

(Закінчення таблиці 2)

Назва положення	Зміст положення моделювання оцінки діяльності підприємства з використанням ЗСП
<p><i>Положення 6. Порівняльний аналіз в оцінці діяльності підприємства.</i></p>	<p>Оцінка діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників ґрунтується на порівнянні величин у статичі (в сукупності підприємств) і в динаміці (в різні періоди часу). Процедура порівняння передбачає кількісне та якісне зіставлення різних властивостей, які виявляються в подібності, відмінностях, перевагах, недоліках на двох і більше об'єктах або в динаміці на одному об'єкті.</p> <p>Порівняння рівнів значень показників в економічному аналізі є однією з обов'язкових процедур, оскільки в процесі порівняння визначається кращі результати і виявляються резерви, які необхідні для успішного здійснення економічної стратегії на підприємстві. Саме своєчасне порівняння рівнів величин у статичі та динаміці дозволяє вчасно моніторити й діагностувати негативні відхилення рівнів значень показників. Порівняння величин ознак здійснюється за обсягами, формою, рівнем та періодичністю.</p>
<p><i>Положення 7. Специфікація моделі оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників.</i></p>	<p>Важливою умовою моделювання є вибір математичних методів побудови моделей та складу системи показників. Склад та зміст математичних інструментів у моделюванні залежить від цілей дослідження та особливостей концептуальної моделі об'єкта. У процесі формування специфікації моделі слід урахувати мету моделювання, а саме оцінку діяльності підприємства за допомогою збалансованої системи показників. Тому вона має передбачати опис стану характеристик, процесів діяльності підприємства. Отже, до складу математичних інструментів слід включити інструменти описової статистики в умовах визначеності та невизначеності.</p> <p>Оскільки управління діяльністю підприємства здійснюється на основі дії механізмів, які, своєю чергою, ґрунтуються на причинно-наслідкових взаємозв'язках, то для моделювання оцінки діяльності підприємства необхідно використовувати інструменти описової статистики, методи багатовимірної статистичного аналізу, такі, як багатofакторний регресійний аналіз, факторний аналіз, канонічний аналіз, інтегральний показник на основі таких математичних методів, як метод побудови таксономічного показника розвитку або математичний метод побудови показника якості. Переваги математичних методів переконають у доцільності їх застосування в моделюванні оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників.</p> <p>Вибір частинних показників, які слід віднести до збалансованої системи показників для оцінки діяльності підприємства, доцільно обґрунтовувати за рекомендаціями провідних фахівців з економічного аналізу та економіки підприємства.</p>
<p><i>Положення 8. Розроблення стратегій на основі результатів моделювання оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників.</i></p>	<p>Стратегічне управління – це динамічний процес аналізу, вибору стратегій, планування, забезпечення і реалізації розроблених планів, інакше кажучи, це процес, який вирішує завдання: визначення місії, перетворення стратегічного сценарію і місії у вимірні цілі та завдання, розроблення стратегії для досягнення бажаних цільових результатів, реалізація і виконання обраної стратегії, оцінка рівня досягнення встановлених цілей та їх коректування. ЗСП спроможна реалізувати всі етапи стратегічного управління та вирішити його відповідні завдання.</p> <p>На основі ЗСП об'єднується два важливі процеси стратегічного управління: бюджетування і стратегічне планування, а також здійснюється удосконалення матеріального стимулювання. Як інформаційне забезпечення управління на підприємстві ЗСП на основі змісту, а саме ієрархічної структури та значень показників наочно відображає як стан діяльності підприємства загалом, так і внесок кожного працівника в загальні результати.</p>
<p><i>Положення 9. Вдосконалення розроблення управлінського рішення на основі результатів моделювання оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників.</i></p>	<p>Процес моделювання є закінченим, якщо завдяки обчисленої математичної моделі можна обґрунтувати та прийняти дієве управлінське рішення. Виходячи з цього, моделювання оцінки діяльності на основі збалансованої системи показників передбачає кінцевим етапом етап розроблення управлінського рішення щодо підвищення ефективності діяльності підприємства та вдосконалення управління нею. Результати моделювання оцінки діяльності підприємства доцільно використати практично на всіх етапах розроблення управлінського рішення щодо підвищення ефективності діяльності підприємства на основі її оцінки, а саме на етапах отримання інформації про ситуацію, встановлення мети, розроблення оцінної системи, аналізу ситуації, діагностики ситуації, розроблення прогнозу ситуації, генерування альтернативних варіантів рішень, вибору основних варіантів управлінських дій, розроблення сценаріїв розвитку ситуації, експертної оцінки основних варіантів управлінських дій, колективної експертної оцінки, ухвалення рішення особою, яка ухвалює рішення, розроблення плану дій, контролю реалізації плану, аналізу результатів розвитку ситуації після управлінських дій.</p>

Сформований підхід до моделювання оцінки діяльності підприємства на основі ЗСП визначає збалансовану систему показників як аналітичний метод управління, оцінки в економіці, моделювання оцінки діяльності, теоретико-методичні положення моделювання оцінки

діяльності підприємства, сформовані на основі аналізу і синтезу сучасних знань та законів економіки, управління та моделювання. Методичний підхід містить схему взаємозв'язку моделей оцінки діяльності підприємства на основі ЗСП, що з практичної точки зору надає вітчизняним

Рис. 4. Схема логіки оцінки діяльності підприємства та переліку моделей оцінки на основі ЗСП

підприємствам науково обґрунтоване аналітичне забезпечення основних функцій управління, а саме оцінювання та аналізу.

Висновки і пропозиції. Таким чином, для моделювання оцінки діяльності підприємства на основі збалансованої системи показників запропоновано такі методичні положення: 1) структурно-функціональна модель діяльності підприємства; 2) категоріальний базис моделювання оцінки на основі ЗСП; 3) ієрархічна структура ЗСП; 4) ознаковий простір, індикатори та критерії в моделюванні оцінки діяльності підприємства на основі ЗСП; 5) багатокритеріальність оцінки діяльності підприємства; 6) порівняльний аналіз в оцінці діяльності підприємства; 7) специфікація моделі оцінки; 8) розроблення стратегій на основі результатів моделювання оцінки діяльності підприємства на основі ЗСП; 9) вдосконалення розроблення управлінського рішення на базі

результатів моделювання оцінки діяльності підприємства на основі ЗСП.

Також проведені дослідження дають змогу дійти таких висновків: методологічний рівень моделювання ЗСП для оцінки діяльності підприємства дозволив уточнити відповідні принципи моделювання; концептуальний рівень моделювання ЗСП для оцінки діяльності підприємства поданий як комплекс методичних положень, що формують теоретичні основи моделювання; операційно-методичний рівень поданий як комплекс завдань, економіко-математичних моделей і математичних методів, аналітико-пізнавальних інструментів.

Однак положення про вдосконалення розроблення управлінського рішення потребує більш детального розгляду та аналізу проблем, які виникають на цьому етапі. Саме це стане метою майбутніх досліджень.

Список літератури:

1. Кизим М.О. Збалансована система показників : монографія / М.О. Кизим, А.А. Пилипенко, В.А. Зінченко. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 192 с.
2. Малярець Л.М. Збалансована система показників в оцінці діяльності підприємства : монографія / Л.М. Малярець, А.В. Штеревея. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. – 180 с.
3. Каплан Р. Стратегические карты. Трансформация нематериальных активов в материальные результаты / Пер с англ. Каплан Роберт С., Нортон Дейвид П. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 512 с.
4. Кизим М.О. Оцінка діяльності підприємства з використанням збалансованої системи показників: аналітично-інформаційний аспект / М.О. Кизим // Моделювання регіональної економіки. – 2017. – № 29(1). – С. 67-75.
5. Малярець Л.М. Збалансована система показників як інструмент визначення стратегії підприємства в умовах кризи: монографія / Малярець Л.М., Ачкасова О.В. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2012. – 304 с.
6. Міненкова О.В. Концептуальні положення моделювання збалансованої системи показників для оцінки діяльності підприємства / О.В. Міненкова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми підприємства: теорія та практика» (Харків, 26-27 березня 2015 р.). – Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2015. – С. 337-339.
7. Міненкова О.В. Методичний підхід до оцінки діяльності підприємства на основі її моделей, які ґрунтуються на збалансованій системі показників / О.В. Міненкова // Бізнес Інформ. – 2017. – № 12. – С. 346-352.
8. Проскурович О.В. Моделювання результативності діяльності підприємства / О.В. Проскурович, М.М. Ястремський // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – № 3. – С. 213-216.
9. Сендзюк М.А. Моделі збалансованої системи показників і технології їх підтримки / М.А. Сендзюк, І.В. Наumenko // Проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 268-274.

Мартынова Е.В.

Харьковский национальный университет имени Семёна Кузнеця

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ И ПОЛОЖЕНИЯ МОДЕЛИРОВАНИЯ ОЦЕНКИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СБАЛАНСИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ПОКАЗАТЕЛЕЙ

Аннотация

Уточнено определение оценки и проанализированы принципы моделирования оценки деятельности предприятия. Обобщены принципы оценки, основанной на ССП, а также ее преимущества и недостатки. Сформулированы основные положения моделирования оценки деятельности предприятия с использованием ССП. Рассмотрены аналитические возможности ССП, как инструмента оценки и управления деятельностью предприятия. Разработана схема оценки деятельности предприятия и перечень моделей оценки на основе ССП.

Ключевые слова: моделирование, оценка, деятельность предприятия, сбалансированная система показателей, экономико-математические методы, преимущества и недостатки.

Martynova O.V.

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

BASIC PRINCIPLES AND PROVISIONS OF THE COMPANY'S EVALUATION MODELING USING A BALANCED SCORECARD

Summary

The definition of estimation has been refined and the principles of modeling the evaluation of enterprise activity are analyzed. The principles of evaluation based on Balanced Scorecard and its advantages and disadvantages are summarized. The main provisions of the modeling of the estimation of activity of the enterprise using Balanced Scorecard are formulated. The analytical capabilities of Balanced Scorecard as an instrument for evaluation and management of the enterprise activity are considered. The scheme of estimation of activity of the enterprise and the list of models of estimation on the basis of Balanced Scorecard are developed.

Keywords: modeling, estimation, enterprise activity, Balanced Scorecard, economic and mathematical methods, advantages and disadvantages.